Miskolci Egyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Móricz Adrienn Aliz

A biztosítási intézkedés

Doktori (PhD értekezés) tézisei

Témavezető:
Turkovicsné Dr. Nagy Adrienn PhD
intézetigazgató egyetemi docens

Miskolc
2026.

TARTALOMJEGYZÉK

I. A kutatási feladat rövid összefoglalása 3
1.1. A témaválasztása indokolása 3
1.2. Az értekezés célkitűzései 4
II. A vizsgálatok, elemzések ismertetése, módszerei, források feldolgozása 5
III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása 7
3.1. A kutatás eredményeinek összegzése 7
3.2. A hipotézisekre adott válaszok ismertetése 13
IV. Publikációk jegyzéke 18

I. A kutatási feladat rövid összefoglalása

1.1. A témaválasztás indokolása

Amikor a bírósági végrehajtási jog, mint a polgári eljárásjogon belül elhelyezkedő, önálló jogterület bemutatására gondolunk, elsődlegesen a konkrét, úgynevezett kielégítési végrehajtás szabályai rajzolódnak ki előttünk, amely nem véletlen, hiszen ezen rendelkezések adják a szóban forgó jogterület fő fókuszát. Ugyanakkor mindez azzal jár, hogy gyakran megfeledkezünk egy, a bírósági végrehajtás szempontjából hasonlóképpen lényegesnek minősülő, a kielégítési végrehajtást megelőző és kvázi kiegészítő részéről: a biztosítási végrehajtásról.

Míg a kielégítési végrehajtás annak elrendelésétől kezdődően, a végrehajtás lehetséges irányainak részletszabályain át, egészen a végrehajtási cselekmények foganatosításáig az eljárás egészét felöleli, addig a biztosítási végrehajtás mindösszesen csupán egy, de annál jelentőségteljesebb jogintézményben koncentrálódik és abban ölt testet: a biztosítási intézkedésben. A megelőző jellegű, állami kényszer igénybevételével érvényesülő jogintézmény a végrehajtást kérő oldalán megjelenő eszköz, melynek középpontjában nem az adott pénzösszegben vagy vagyontárgyban kifejeződő követelés előrehozott kielégítése áll, hanem annak garantálása, hogy a törvényben meghatározott, szigorú feltételek fennállása esetén a végrehajtást kérő követelése egy későbbi időpontban kielégíthető legyen. Az általános rendelkezésekhez képest módfelett speciális végrehajtási eljárás célját oly módon valósítja meg, hogy a végrehajtási cselekmények előzetes, meglepetésszerű foganatosítása révén megakadályozza az adós részéről olyan magatartások tanúsítását, melyekkel a rendelkezésére álló vagyoni eszközeit kivonhatja a későbbi kielégítési végrehajtás alól, ezáltal meghiúsítva azt.

A polgári jogviták, a végrehajtási eljárások számának növekedése, a jogi környezet folytonos változása, valamint a felek közötti jogviszonyok komplexebbé válása egyre erőteljesebben hívja életre azon eljárásjogi eszközöket, melyek a későbbi kielégítési végrehajtás eredményességét hivatottak biztosítani. E körben kiemelt jelentőséggel bír a biztosítási intézkedés, mely a végrehajtási jog preventív jellegű jogintézményeként arra szolgál, hogy a jogosult követelésének későbbi időpontban történő kielégítése ne hiúsuljon meg. A biztosítási intézkedésnek a végrehajtási eljárásban betöltött szerepe a jogintézmény tudományos vizsgálatát különösen aktuálissá teszi. Mindezt csak tovább növeli az a tény, miszerint a vagyontárgyak gyors átruházásának lehetősége okán a követelések tényleges érvényesíthetősége egyre gyakrabban ütközik gyakorlati akadályokba. Azáltal, hogy az adós

rosszhiszemű magatartást tanúsítva vagyonát átruházza, elrejti, vagy más módon kivonja a végrehajtás alól, olyan kihívásokat teremt, melyekre a végrehajtási jog rendszerének hatékony válasszal kell szolgálnia – ezen válasz pedig véleményem szerint magában a biztosítási intézkedés jogintézményében rejlik. A kutatás időszerűségét továbbá az is indokolja, hogy a biztosítási intézkedés szabályozása számos dogmatikai kérdést vet fel, ennek keretében más jogintézményektől való elhatárolása kulcsfontosságú jelentőséggel bír.

1.2. Az értekezés célkitűzése

Tekintettel arra, hogy a bírósági végrehajtásról szóló *1994. évi LIII. törvény* (a továbbiakban: Vht.) hatálybalépését követően számos módosításon esett át, megállapítható, hogy a jogszabályban fellelhető rendelkezések egyik biztos pontja nem más, mint a biztosítási intézkedés jogintézménye. Az állandóság megtestesítőjeként azonban sokszor mégis homályba vész: ugyanis a jogirodalomban jelen pillanatban nem található olyan összefoglaló mű, amely átfogóan tartalmazná és elemezné a biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályozás összességét, mint ahogyan a jogintézmény kapcsán tudományos alapokon nyugvó doktori disszertáció sem fellelhető. Kutatási témám meghatározásakor ez a cél vezérelt: a feledésbe merült, kutatási szempontból még kiaknázatlan jogintézmény vonatkozásában egy egyedülálló, univerzális jellegű kutatómunka megalkotása, amely nemcsak hazai szinten, hanem interdiszciplináris szemléletmódban vizsgálja és mutatja be a biztosítási intézkedést, így felhívja a figyelmet a jogintézmény sokoldalúságára és alkalmazásának előnyeire.

Mindezek megvalósítása érdekében az értekezésem célja, hogy a biztosítási intézkedés sokszor elfeledett jogintézményét szerteágazó kutatás tárgyává tegye, kiemelt figyelmet fordítva az intézkedés történeti előzményeire, tételes jogi szabályozására, annak részletes elemzésére, illetve a vonatkozó bírósági joggyakorlat bemutatására. A disszertációban tisztázni kívántam azon dogmatikai kérdéseket, amelyek a biztosítási intézkedéssel kapcsolatban mind elméleti, mind pedig gyakorlati szinten megjelennek. Az értékezés célja továbbá, hogy célzott szempontrendszerek alapján kiválasztott európai jogrendszerek biztosítási intézkedéseit átfogóan bemutassa és elemezze. Mindezeken felül, disszertációm célkitűzése az Európai Unió által létrehozott biztosítási intézkedés, az ideiglenes számlazárolás mélyreható vizsgálatára is kiterjed, mely alternatívaként szolgál a hitelező részére a tagállamok nemzeti jogában rögzített intézkedések mellett.

Az értekezés célkitűzése a kutatás elején bennem felvetődött öt hipotézis alátámasztása vagy cáfolata, a feltárt kutatási eredmények alapján. Első hipotézisem a történeti előzményeket

érintően került meghatározásra. Tekintettel arra, hogy a Vht. hatálybalépését megelőzően számos törvény szabályozta a végrehajtási eljárást, abból a feltevésből indultam ki, hogy a biztosítási intézkedés hosszú múltra visszatekintő jogintézmény, így korábbi törvényeink nagy hatást gyakoroltak jelenlegi szabályozásunkra, ezáltal számos, a Vht-ben kulcsfontosságú tényező, feltétel és/vagy körülmény már szinte a kezdetektől megadta a biztosítási intézkedés lényegi elemeit. Második hipotézisem kapcsán a kiindulópontom, hogy a Vht-ben szabályozott biztosítási intézkedések rendszere alkalmas arra, hogy a hatályos magyar végrehajtási jog keretei között megfelelően szolgálja a végrehajtási eljárás preventív és garanciális funkcióinak érvényesülését, mivel célja a követelések későbbi időpontban történő, eredményes kielégítésének biztosítása, a vagyoni fedezet megőrzése, valamint a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti arányos egyensúly fenntartása. Harmadik hipotézisemben abból a feltevésből indultam ki, hogy a biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás saját, speciális szabályokkal körülövezett, komplex jogintézménye, amely bár hasonlóságot mutathat más jogterületeken megjelenő intézkedésekkel, karakterisztikus vonásai és jellemzői egyedülállóvá teszik a bírósági végrehajtás rendszerében. Negyedik hipotézisem kapcsán azt feltételeztem, hogy a magyar végrehajtási jogban szabályozott biztosítási intézkedés jogintézménye az egyes európai államok rendszerében is szintúgy önálló formában megjelenik, akárcsak hazánkban, és az irányadó szabályozási modellek relatíve nagyrészt a magyar rendelkezésekkel való egyezőségről tesznek tanúbizonyságot. Ötödik hipotézisem fókuszában pedig a hitelező és az adós érdekköre állt: ennek során arra keresem a választ, hogy a számlazárolási rendelet valódi egyensúlyt teremt-e a hitelezőnek a követelés kielégítéséhez fűződő, továbbá az adós azon érdeke között, hogy az eljárás lefolytatása során vele szemben ne kerüljön sor visszaélésekre?

II. A vizsgálatok, elemzések ismertetése, módszerei, források feldolgozása

Figyelemmel arra, hogy a kutatási témámként meghatározott biztosítási intézkedés rendkívül összetett jogintézménynek minősül – melyet sokoldalú hipotéziseim is igazolnak –, így vizsgálatához is komplex szemléletmód szükséges. Hiszen véleményem szerint kutatásom nem lehet teljes és kellőképpen hiteles, ha elemzésemet csupán a hatályos szabályozás keretei közé szorítottam volna. Kutatómunkám során mindvégig egy átfogó, logikailag egymásra épülő szerkezetrendszerben gondolkodtam, így vizsgálataimat is ennek nyomán folytattam le.

Kutatásom lényegi alapját a normatív-elemző és leíró módszerek szolgáltatták, tekintettel arra, hogy értekezésem középpontjában a biztosítási intézkedésre irányuló hatályos szabályozás átfogó és mélyreható bemutatása, elemzése áll. Mivel a teljességre való törekvést tűztem ki

célul, így vizsgáltam a bírósági végrehajtás egyéb, kutatómunkámat érintő releváns rendelkezéseit, a célzottan kiválasztott európai államok szabályozását, továbbá az ideiglenes számlazárolást is. Az érdemi jogszabályhelyek ismertetéséhez különösképpen kapcsolódik a hazai és uniós joggyakorlat áttekintése is, melyhez joggyakorlat-elemző módszer alkalmazásával számos jogesetet dolgoztam fel, ezáltal tisztázva a jogszabályok értelmezéséhez elengedhetetlen jogalkalmazási környezetet.

Logikai és rendszertani módszer igénybevételével kívántam megadni a végrehajtási jog, így a biztosítási intézkedés alapvető anyagi és eljárásjogi kereteit, melyek segítségével a jogintézmény jogrendszerben történő egzakt elhelyezésére törekedtem. Egyúttal felvázoltam azon alapvető rendszertani feltételeket is, amelyeken belül a jogintézmény legitim módon működhet és kitűzött célját megvalósíthatja.

Tekintettel arra, hogy a biztosítási intézkedés nem újkeletű jogintézmény, fejlődéstörténetének bemutatása érdekében történeti előzményeinek feltárása felettébb indokoltnak mutatkozott. Ennek keretei között, a régmúlt szabályozásának hátterét és rendelkezéseit górcső alá véve a jelenleg hatályos szabályozás kialakulásának körülményeit vizsgáltam, annak érdekében, hogy feltárjam, a Vht. rendelkezései közül melyek vezethetőek vissza érdemben a korábbi jogszabályaink által lefektetett struktúrákhoz, és azok milyen hatást gyakoroltak végrehajtási törvényünkre.

Mivel a biztosítási intézkedés más jogintézményektől való elhatárolását számos kétség övezi a gyakorlatban, jogösszehasonlító módszer alkalmazása mutatkozott kézenfekvőnek és szükségszerűnek, az egyes jogintézmények tartalmának egyértelmű és világos bemutatása, majd a biztosítási intézkedés rendszerével történő összevetése érdekében. A jogösszehasonlító módszer disszertációm európai kitekintéséhez is módfelett kapcsolódik, tekintettel arra, hogy ezen fejezetben arra törekedtem, hogy más szabályozási struktúrák bemutatásával egyes államok megoldásait összehasonlítsam a magyar rendelkezésekkel. Továbbá, az európai szabályozási modelleket érintően kritikai módszert is alkalmaztam, hiszen azon felül, hogy az egyező és eltérő jellemvonásokat kutattam, kritikai szemmel vizsgáltam a lefektetett rendelkezések irányvonalát, valamint alkalmazhatóságát.

Ami a disszertációmhoz igénybe vett és feldolgozott szakirodalmat illeti, úgy vélem, hogy kutatásom sarkalatos pontját képezte azon jogirodalomban megtalálható jogforrások feltérképezése, melyek bár nem univerzális jelleggel, és nem csakis a biztosítási intézkedésre összpontosítva tartalmaztak fontos megállapításokat, ám mégis kiindulópontként szolgáltak jelen értekezés kereteinek meghatározásához. Ennek megfelelően írott formában megjelent, magyar nyelvű kommentárokat, monográfiákat, szaktanulmányokat, szakcikkeket, hatályos és

korábban alkalmazott jogforrásokat használtam fel. A jogirodalom kiegészítéseként több ponton is elemzés alá vontam a bíróságok által alkalmazott joggyakorlatot is. Továbbá, az európai szabályozási modellek, illetve az ideiglenes számlazárolás mint uniós biztosítási intézkedés jogintézményének megismeréséhez idegen nyelvű szakirodalmak és nemzetközi források felhasználására is támaszkodtam.

III. A tudományos eredmények rövid összefoglalása

3.1. A kutatás eredményeinek összegzése

Értekezésem bevezető gondolatai között bemutattam témaválasztásom indokát, kutatásom célját, tárgyát, valamint módszertanát és szerkezetét. E fejezetben fogalmaztam meg a kutatás során, illetve annak eredményeként megválaszolandó hipotéziseket is.

Az első érdemi fejezetben áttekintettem a végrehajtási jogot illető alapvető kérdéseket. Ennek során rámutattam, hogy a bírósági végrehajtás az egyedi vagyoni végrehajtás kategóriájában helyezhető el, ezen belül pedig két, egymástól elkülönülő típus adható meg: a kielégítési és a biztosítási végrehajtás. Ez utóbbit „előrehozott bírósági végrehajtásként" lehet aposztrofálni, hiszen ebben a szakaszban a végrehajtás általános feltételeinek hiányában konkrét végrehajtási eljárás elrendelésére még nem nyílik lehetőség, a követelés későbbi kielégítésének biztosítása mégis szükségessé válhat. Tipikus példájaként maga a biztosítási intézkedés alkalmazása szolgál. Szintén ezen fejezetben mutattam be a végrehajtási eljárás – egyúttal a biztosítási intézkedés – alanyait, majd kiemelt hangsúlyt fektettem az igazságszolgáltatási és polgári perjogi alapelvekre, illetve a végrehajtási jog sajátos alapelveire is. Az alapelveket érintő kutatásom során azt vizsgáltam, milyen hatást gyakorolnak a biztosítási intézkedés jogintézményére és egyúttal azt kívántam feltárni, hogy azok milyen értelmezési és alkalmazási keretet nyújtanak a biztosítási intézkedés számára, melyen belül funkcióját legitim módon betöltheti.

Kutatásom második fejezetét a biztosítási intézkedés történeti előzményeinek feltárására szenteltem, melynek keretei között a jogintézmény első gyökereit egészen a 19. század első feléig tudtam visszavezetni. Elemzés alá vontam az 1840. évi váltó-törvénykönyvet, az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartást, hazánk első önálló végrehajtási törvényét, a 1881. évi LX. törvénycikket, majd a rendszerváltást követő 1955. évi 21., és az 1979. évi 18. számú törvényerejű rendeleteket.

Úgy gondolom, értekezésem fókuszát a harmadik fejezet adja, amely a biztosítási intézkedésre irányadó hatályos szabályozást vette górcső alá. Az intézkedésre vonatkozó konkrét részletszabályok elemzését megelőzően – a logikai alapon nyugvó szerkezetrendszerre figyelemmel – felvázoltam a végrehajtás elrendelésének szakaszát, kiemelt figyelmet szentelve a végrehajtás általános feltételeinek tanulmányozására, annak okán, hogy biztosítási intézkedés elrendelésére csak akkor nyílik törvényi lehetőség, amennyiben ezen feltételek hiányoznak. Egyúttal itt húzódik az a törvényi „határvonal", melyet követően az általános szabályozást a speciális rendelkezések váltják fel. Arra törekedtem, hogy pótoljam a biztosítási intézkedés fogalom-meghatározásával kapcsolatban a jogirodalomban fennálló hézagot, így a jogintézmény definiálására vállalkoztam és mélyrehatóan elemeztem az intézkedés hangsúlyos fogalmi elemeit, a végrehajtás általános feltételeinek hiányát és a követelés veszélyeztetettségét. Bemutattam a biztosítási intézkedés elrendelésének általános és speciális feltételeit, majd átfogóan elemeztem a jogintézmény két fajtájának, a pénzkövetelés biztosításának és a meghatározott dolog zárlatának szabályozását. Kitértem még a megszűnés és megszüntetés eseteire, valamint a fizetési meghagyásos eljárásban igénybevehető biztosítási intézkedésre is. Vizsgálataim során mindvégig kiemelt figyelmet szenteltem a végrehajtást kérő és az adós érdekeinek egyensúlyára, illetve az irányadó bírósági joggyakorlat tanulmányozására is, melyek következtetéseit célirányosan igyekeztem levonni.

Értekezésem negyedik fejezetében a dogmatikai kérdések kerülnek előtérbe, melynek megválaszolásához egy több irányú, interdiszciplináris szemléletmódot tükröző összehasonlító jogi elemzést folytattam le. Vizsgálat alá vontam a polgári eljárásjogban fellelhető ideiglenes intézkedést, az ingatlan-nyilvántartási eljárásban megjelenő perbejegyzést, a büntetőeljárásban alkalmazandó zár alá vételt, valamint az adóhatósági végrehajtás biztosítási intézkedéseit. Meglátásom szerint ezen jogintézményekre figyelemmel a lényegi kapcsolódási pontot a biztosítéki jelleg és a kényszerítő erő adja. Emellett a bírói gyakorlatot alapul véve elhatároltam egymástól a biztosítási intézkedés két fajtáját, és különbséget tettem a meghatározott dolog zárlata, valamint a zár alá vétel jogintézménye között is.

Az ötödik fejezetben európai összehasonlító elemzést végeztem, melynek keretei között célzott kiválasztás alapján Németország, Belgium, illetve Anglia és Wales jogrendszerének szabályozásában fellelhető biztosítási intézkedéseket vizsgáltam, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a rendelkezések sajátosságainak feltárására, illetve a Vht-ben rögzített passzusokhoz képest fennálló eltéréseire.

Kutatásom hatodik fejezetét az ideiglenes számlazárolásra, mint uniós biztosítási intézkedésre irányadó rendelkezések komplex vizsgálatának szenteltem. Ebben a fejezetben

áttekintettem a számlazárolási rendelet történeti előzményeit, szerteágazó szabályozással lefedett, szigorú alapokra helyezett rendelkezéseit, a számlazárolási végzés kibocsátásának tekintélyt parancsoló feltételeit, a határozathozatalra, elismerésre, végrehajtásra és végrehajthatóságra vonatkozó szabályait, a széles körben kimunkált jogorvoslati rendszert, továbbá kiemelt figyelmet szenteltem az ideiglenes számlazárolás gyakorlati aspektusainak is. E körben magyar, illetve uniós jogeseteket is vizsgálat alá vontam.

Értekezésem hetedik, összefoglaló gondolatokat tartalmazó fejezetében a kutatásom során tett megállapításaimat, következtetéseimet, a szabályozáshoz kapcsolódó javaslataimat és a hipotézisekre adott válaszokat foglaltam össze.

Az értekezés elsődlegesen a célkitűzések között ismertetett hipotézisek alátámasztására, illetve cáfolatára irányult. A következőkben a vizsgálódásom, kutatásaim eredményeként tett megállapításaimat, következtetéseimet, valamint a szabályozásra vonatkozó javaslataimat ismertetem:

1. Az igazságszolgáltatás és a polgári perjog alapelveinek elemzését érintően arra a megállapításra jutottam, hogy az elvek többsége (mint példának okán a bírói függetlenség, a perkoncentráció elve, a bíróság közrehatási tevékenysége, a rendelkezési elv, illetve a kérelemhez kötöttség elve) a bírósági végrehajtásban – így a biztosítási intézkedés eljárásában is – korlátozottan, vagy sajátos tartalommal érvényesülnek, figyelemmel az eljárás sajátos karakterisztikájára.
2. Ami a végrehajtási jog sajátos alapelveit érinti, véleményem szerint a biztosítási intézkedés jogintézményére nézve a legnagyobb hatással a végrehajtási kényszer, a fokozatosság és arányosság, a hitelezői érdek elsődlegessége, a korlátozott adósvédelem, illetve a végrehajtási eljárás eredményességének alapelvei bírnak. Az állami kényszer korlátját a fokozatosság és arányosság elve jelenti. A hitelezői érdek elsődlegessége a biztosítási intézkedés célját és funkcióját (a követelés későbbi időpontban történő kielégítését) testesíti meg, ugyanakkor mindez nem járhat az adós teljesítőképességének és teljesítőkészségének elveszítésével. A jogintézmény legfontosabb funkcionális alapját a végrehajtási eljárás eredményességének elve képezi, amely az intézkedés érdemi rendeltetését és célját ragadja meg.
3. Úgy gondolom, hogy azon tény, miszerint a biztosítási intézkedést érintő alapvető rendelkezések túlnyomó többsége már a Vht. hatálybalépésének időpontjától érvényben van, azt mutatja, hogy a jogintézmény konstans mód része a végrehajtási jogi szabályozásnak –

amelynek indoka a biztosítási intézkedésre vonatkozó szabályanyag folyamatos, összefüggő, és láncszerű jogfejlődésében áll.

4. Álláspontom szerint a biztosítási intézkedés a következőképpen definiálható: a biztosítási intézkedés a bíróságnak (közjegyzőnek) a végrehajtást kérő kérelmére elrendelt előzetes, biztosítéki jellegű intézkedése, amely a követelésének kielégítését, illetve a későbbi végrehajtás sikerét és eredményességét hivatott elősegíteni, méghozzá oly módon, hogy ha a kielégítési végrehajtást megelőzően a végrehajtást kérő alapos okkal valószínűsítette, hogy az adós rosszhiszemű magatartása és cselekedetei végett követelésének későbbi időpontban történő kielégítése veszélyben forog, az igény biztosításával garantálja annak a kielégítési végrehajtás során történő teljesítését és érvényesítését.

5. A biztosítási intézkedés elrendelésének esetköreit számba véve úgy gondolom, hogy a jogalkotó rendelkezései széles spektrumot fednek le – kiváltképp igaznak vélem ezt a megállapítást a peres eljárások során igénybevehető biztosítási intézkedés kapcsán.

6. Úgy gondolom, átgondolandó annak szabályozásba integrálása, hogy az adós az intézkedés elrendelését követően beálló, érdemi körülményváltozásra hivatkozással annak fenntartását bírósági felülvizsgálat tárgyává tehesse.

7. Az egységes bírói gyakorlat szerint nem vonható egybe a biztosítási intézkedés két fajtája és a biztosítási intézkedés módja sem választható: azt, hogy a jogintézmény mely fajtája indokolt adott esetben, a követelés jellege határozza meg.

8. A biztosítás intézkedés rendeltetéséből fakadóan az adós vagyona feletti rendelkezési jogát korlátozza, mellyel szemben a hatályos szabályozás a végrehajtást kérő költségelőlegezési kötelezettségét, illetve a rosszhiszeműen benyújtott kérelemből fakadó kár megtérítését állítja fel garanciális korlátként. Ugyanakkor ezen rendelkezések nem teremtenek előzetes fedezetet arra az esetre, ha a biztosítási intézkedés elrendelése és foganatosítása az adós vagyonában olyan mértékű hátrányt okoz, amely később nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán lenne elhárítható. Ebből kifolyólag, álláspontom szerint indokolt lenne megfontolni, hogy a bíróság a jogintézmény elrendelését mérlegelési jogkörében, kivételes esetekben a végrehajtást kérő biztosítéknyújtási kötelezettségéhez – példának okán egy, az adott ügy összes körülményének megítélése által meghatározott pénzösszeg bírósági letétbe helyezéséhez vagy bankgaranciához – köthesse.

9. Végrehajtási törvényünk nem ad lehetőséget arra, hogy az adós más, megfelelő biztosíték nyújtása által a foglalás alóli feloldás járható út legyen – így megfontolandó ezen megoldás – az Avt-ben és a Pp-ben előírtakhoz hasonló – törvénybe iktatása.

10. Arra a következtetésre jutottam, hogy a biztosítási intézkedés a végrehajtási jog egyik azon jogintézménye, melyben a preventív és garanciális jelleg egyszerre, egymást kiegészítve, párhuzamosan ölt testet. Egyrészt a végrehajtást kérő követelésének későbbi kielégítését biztosítja állami kényszer útján (végrehajtási kényszer), másrészt annak is gátat szab, hogy a jogintézmény foganatosítása során az alkalmazott állami beavatkozás ne ölthessen abszolút mód testet (arányosság és fokozatosság). Tekintettel a biztosítási intézkedés kivételes esetekben igénybevehető, speciális voltára, különös szükség mutatkozik a végrehajtást kérő követelésének kielégítéséhez fűződő, illetve az adós azon érdeke közötti egyensúly fenntartására, hogy a jogintézmény alkalmazása ne járjon teljes ellehetetlenülésével – melyet a Vht. számos garanciális intézkedés törvénybe iktatásával megvalósít. Összességében úgy gondolom, hogy a biztosítási intézkedés nem pusztán a végrehajtási jog „járulékos eszköze", hanem épp ellenkezőleg, a követelések érvényesíthetőségének és a végrehajtási eljárás eredményességének egyik lényeges garanciája.

11. A biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolása kapcsán a bírói joggyakorlat nem tudta meghatározni azon szempontokat, melyek támpontként szolgálnának a két jogintézmény közti különbségtétel vonatkozásában.

12. Véleményem szerint a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés külön rendszerben történő szabályozása indokolt, tekintettel a jogintézmények eltérő céljára és az alkalmazásuk során irányadó jogi környezetre.

13. Meglátásom szerint a pénzkövetelés biztosítása és a meghatározott dolog zárlata közötti különbségtételből eredő elhatárolási problémák abból fakadnak, hogy pénzkövetelés biztosításának foganatosítása során a jogalkotó engedélyezi a végrehajtó számára, hogy az adós vagyontárgyait lefoglalja, amennyiben nem tett eleget a biztosítási intézkedéssel érintett pénzösszeg megfizetésére irányuló végrehajtói felhívásnak. Így könnyen sor kerülhet az adós tulajdonában álló ingatlan lefoglalására, amely meghatározott dolog zárlatának tárgya is lehet.

14. Bár az általam feldolgozott jogirodalom a bűnügyi zár alá vételt egyértelműen a „kényszerintézkedés" fogalmával definiálja, meglátásom szerint, még ha nincs is nyíltan megemlítve, ezen jogintézmény is quasi biztosítási intézkedésnek minősül.

15. Amennyiben az adós gazdasági társaság, számlájának teljeskörű zárolása meggátolhat olyan kifizetéseket, melyek elmaradása végül az adós tevékenységének ellehetetlenítésével járhat. Mindezek érdekében, az adós oldalán megjelenő további garanciaként érdemes lehet

az Air-ban szabályozott kifizetés engedélyezésének jogintézményét – a szabályozási sajátosságokra figyelemmel – átültetni a bírósági végrehajtási jogba.

16. Elméleti vizsgálataim és a vonatkozó bírósági joggyakorlat feldolgozása nyomán megállapítottam, hogy a biztosítási intézkedés nem tekinthető a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének, hiszen alkalmazása és alkalmazhatósága nem szorítható csupán a bírósági végrehajtás keretei közé.

17. Megállapítottam, hogy Németország, Anglia és Wales ideiglenes intézkedések körében igénybevehető biztosítási intézkedéseket definiálnak, szabályozásukat polgári perrendtartási kódexükben rögzítik, továbbá a követelés tárgya nem különül el pénzkövetelésre és meghatározott vagyontárgyra vonatkozó igényre.

18. Véleményem szerint a magyar jogban fellelhető bizonyítási teher jogintézményéhez viszonyítva Anglia és Wales szabályozásában az elrendeléshez jóval csekélyebb mennyiségű és minőségű feltételnek kell megfelelni.

19. Az ideiglenes számlazárolást elrendelő európai végzés bemutatása és széleskörű elemzése során arra a következtetésre jutottam, hogy az Unió által megalkotott biztosítási intézkedés alkalmas arra, hogy nagy mértékben megkönnyítse a követelések kielégítését a határon átnyúló végrehajtási ügyeket megelőzően. Mindezt oly módon szolgálja, hogy a hitelező kezébe egy már-már „drákói szigorral” szabályozott intézkedést ad, mellyel a követelés fedezete még az adós tudomásszerzését megelőzően rendelkezésre állhat.

20. Úgy gondolom, hogy az ideiglenes számlazárolás során elvárt bizonyosság rendkívül magas fokának megkövetelése nem feltétlen megugorható minden esetben, és bár „szükséges rosszként” aposztrofálható, mégis eltántoríthatja a hitelezőt követelésének a rendelet által kínált biztosítási intézkedés igénybevételétől és a nemzeti jogrendszerek által kínált jogintézmények alkalmazása felé fordíthatja.

21. Meglátásom szerint a rendelet megfelelő egyensúlyt teremt a hitelezőnek a követelése gyors kielégítéséhez fűződő, illetve az adós azon érdeke között, hogy teljes ellehetetlenülésére ne kerülhessen sor. Míg a hitelező érdekét többek között az eljárás ex parte jellege, a formanyomtatványok kötelező használata, valamint a szűk határidők biztosítják, addig az adós oldalán megjelenő szűk tárgyi hatály, a hitelező széleskörű bizonyítási (és egyes esetekben biztosítéknyújtási) kötelezettsége, a számlainformációk beszerzésére irányadó szabályok, valamint az átfogóan szabályozott jogorvoslati rendszer egytől egyig az adósvédelmi eszköznek minősülnek.

3.2. A hipotézisekre adott válaszok ismertetése

A következőben a hipotézisekre adott válaszaim kerülnek bemutatásra:

- Első hipotézis: ***Tekintettel arra, hogy a Vht. hatálybalépését megelőzően számos törvény szabályozta a végrehajtási eljárást, a biztosítási intézkedés hosszú múltra visszatekintő jogintézmény, így korábbi törvényeink nagy hatást gyakoroltak jelenlegi szabályozásunkra. Ezáltal számos, a Vht-ben kulcsfontosságú tényező, feltétel és/vagy körülmény már szinte a kezdetektől megadta a biztosítási intézkedés lényegi elemeit.***

Úgy gondolom, korábbi törvényeink kiemelkedő hangsúlyt helyeztek a biztosítási intézkedés jogintézményére, amelyet mi sem mutat jobban, mint hogy álláspontom szerint mindegyik, előzőekben hatályban lévő jogszabály hozzáadott valamilyen értéket a szabályozáshoz, melyek később, a Vht. időszakára egy komplex szabályrendszerré álltak össze. Az 1840. évi váltó-törvénykönyvnek köszönhetjük a kielégítési és a biztosítási végrehajtás tudományos alapokon nyugvó elhatárolását, a zárgondnok személyének megjelenését, illetve a biztosítási intézkedés egy, napjainkban is számottevő fontosságú feltételét, a kötelezettség veszélyeztetettségének fennállását. Az 1868. évi polgári törvénykezési rendtartás már külön fejezetet szentelt a biztosítási intézkedés jogintézményének, melyben megjelent a veszélyeztetettség valószínűsítése, a végrehajtást kérő költség-előlegezési kötelezettsége és az elrendelés alapfeltételei is rögzítésre kerültek. Első önálló végrehajtási jogi kódexünk, az 1881. évi Vht. deklarálta első ízben, hogy a „biztosítás" középpontjában készpénzkövetelés áll, míg a zárlat meghatározott dologra vagy jogra vonatkozó igény. Az 1955. évi törvényerejű rendelet megteremtette a biztosítási intézkedés két fajtájának manapság is használatos elnevezését és bevezette a foganatosítás során alkalmazott sorrendiséget, míg az 1979. évi törvényerejű rendelet törvényi szintre emelte a biztosítási intézkedés házassági vagyonjogi perben, valamint közkereseti és betéti társaságokkal szemben történő elrendelését. Álláspontom szerint a biztosítási intézkedés jogtörténetében még nem volt ennyire kiforrott és részletes a jogintézményre irányadó szabályozás, mint amit a Vht jelenleg megteremt – és mindez a korábbi jogalkotói felfogásoknak és erőfeszítéseknek köszönhető.

- Második hipotézis: ***A Vht-ben szabályozott biztosítási intézkedések rendszere alkalmas arra, hogy a hatályos magyar végrehajtási jog keretei között megfelelően szolgálja a végrehajtási eljárás preventív és garanciális funkcióinak érvényesülését, mivel célja a***

követelések későbbi időpontban történő, eredményes kielégítésének biztosítása, a vagyoni fedezet megőrzése, valamint a végrehajtást kérő és az adós érdekei közötti arányos egyensúly fenntartása.

A biztosítási intézkedésre irányuló hatályos szabályozás vizsgálata után arra a megállapításra jutottam, hogy a második hipotézis helytálló. Bár az intézkedés lényegi funkciója annak megakadályozásában áll, hogy az adós a rendelkezése alatt álló vagyontömegét elvonja a végrehajtás alól, úgy vélem, hogy ugyanakkor amellett sem lehet elmenni, hogy garantálni kell a biztosítási végrehajtás törvényes alapokon nyugvását. Mindezek alatt azt értem, hogy a szabályozásnak elég határozottnak és szilárdnak kell lennie ahhoz, hogy megakadályozza a végrehajtást kérő oldalán is esetlegesen felmerülő visszásságokat. A Vht-ben lefektetett rendelkezések álláspontom szerint alkalmasak is ennek kivédésére, tekintettel arra, hogy a rosszhiszeműen elrendelni kért biztosítási intézkedés esetén, amennyiben az az adós marasztalása nélkül zárul, a végrehajtást kérőnek nemcsak a végrehajtási költségek egészét kell megtérítenie, hanem az adós részére okozott károk összességének pénzben kifejezett értékét is. Másfelől azt is fontosnak tartom, hogy ez a jogosulti érdekek védelmére és a követelés kielégítési alapjának megőrzése érdekében alkalmazandó jogintézmény ne tendáljon túlságosan csakis az egyik oldal felé. Tehát ne hozza túlságosan kivételezett pozícióba a végrehajtást kérőt azáltal, hogy igényeinek biztosítására túlságosan alárendelt szerepet oszt az adós részére, ugyanakkor az állami kényszer révén jogi és vagyoni értelemben is kiszolgáltatott adóst sem védelmezi annyira, hogy ezáltal gátat szabjon a végrehajtást kérő követelésének érvényesítésére. Úgy gondolom, mindezek alapján egy arany középút megtalálása és egy stabil szabályrendszer megléte válik indokolttá, melynek a hatályos jogi szabályozás teljes mértékben eleget tesz.

- Harmadik hipotézis: ***A biztosítási intézkedés a bírósági végrehajtás saját, speciális szabályokkal körülövezett, komplex jogintézménye, amely bár hasonlóságot mutathat más jogterületeken megjelenő intézkedésekkel, karakterisztikus vonásai és jellemzői egyedülállóvá teszik a bírósági végrehajtás rendszerében.***

Dogmatikai irányú elemzéseimet érintően úgy gondolom, hogy a vizsgálataim kezdetén kitűzött hipotézisem csupán részben nyert értelmet, hiszen a biztosítási intézkedés véleményem szerint nem tekinthető a bírósági végrehajtás sajátos jogintézményének. Bár vizsgálataim azt támasztják alá, hogy számos jogterületen találhatóak a biztosítási intézkedéshez meglehetősen

hasonló jogintézmények, így a polgári eljárásjogban, a büntetőeljárásban, az adóigazgatásban, avagy az ingatlan-nyilvántartási eljárás során is, ezen jogterületek nem vethetőek össze a bírósági végrehajtással. Következtetésképpen úgy vélem, hogy a biztosítási intézkedés szűkebb értelemben a végrehajtási eljárás, míg tágabb értelemben a jogrendszer sajátos jogintézményének tekinthető.

- Negyedik hipotézis: ***A magyar végrehajtási jogban szabályozott biztosítási intézkedés jogintézménye az egyes európai államok rendszerében is szintúgy önálló formában megjelenik, akárcsak hazánkban, és az irányadó szabályozási modellek relatíve nagyrészt a magyar rendelkezésekkel való egyezőségről tesznek tanúbizonyságot.***

Németország, Anglia és Wales, valamint Belgium vonatkozó rendelkezéseinek vizsgálatát követően úgy vélem, az általam választott államokban követendő szabályozási modellek, valamint a magyar végrehajtási jog között hol kirívóan eltérő különbségek, hol pedig jelentős hasonlóságok mutatkoznak, így ezen hipotézisem nem nyert igazolást. A biztosítási intézkedés jogrendszeren belüli elhelyezkedését tekintve már Németország és Anglia (Wales) jogi szabályozásának elemzése során megdőlni látszott a kutatásomat megelőzően felállított hipotézisem, mivel mindkét modell alapvető sajátossága, hogy a biztosítási intézkedések nem elkülönülten jelennek meg a jogrendszerben, hanem az ideiglenes intézkedések részeként. Kiváltképp érvényes ez a megállapítás az angolszász jogcsaládba tartozó Anglia (Wales) rendelkezései nyomán, hiszen az érintett szabályozásban még csak nem is végrehajtási jogban került elhelyezésre a jogintézmény, hanem a polgári peres eljárásokra vonatkozó szabályok között, míg a német perjogi kódex a végrehajtási eljárásban igénybevehető ideiglenes intézkedésekről beszél. Ezzel szemben Belgium jogi szabályozása, bár nem külön törvényben, hanem a peres kódexbe integráltan, de mégis önálló formában rendelkezik a jogosulti érdekek védelmét előtérbe helyező biztosítási intézkedések jogintézményéről, nagyfokú egyezést mutatva ezáltal a magyar szabályozással.

A biztosítási intézkedés típusait érintően, amíg a magyar Vht. pénzkövetelés biztosításáról és zárlatról rendelkezik, addig Németország, valamint Anglia és Wales a zárlat jogintézményét (Arrest, freezing injunction) ismerik, a pénzkövetelés biztosítását mint külön altípust nem szabályozzák. Megállapítható ugyanakkor, hogy a biztosítási intézkedés speciális célját és funkcióját szem előtt tartva mindhárom állam a gyorsított eljárást preferálja, szűk határidők közé szorítva a biztosítási intézkedésekre vonatkozó döntéshozatalt, valamint az ebből fakadó végrehajtási cselekmények foganatosítását. Továbbá az általam vizsgált államokban

megjelennek az adósvédelmet garantáló rendelkezések (jogorvoslat lehetősége, felelősségi alakzatok) is.

Mindezek alapján úgy vélem, hogy két, egymástól eltérő megközelítésű modell rajzolódik ki. A német és az angol-walesi modell a biztosítási jellegű intézkedéseket az ideiglenes jogvédelem szélesebb rendszerében helyezi el, ugyanakkor eltérő dogmatikai és eljárási eszközökkel valósítja meg azt. Ezzel szemben a belga szabályozás a magyar joghoz közelebb álló megoldást követ: a biztosítéki célú vagyonfoglalást (kvázi zárlatot) a kielégítési végrehajtástól elkülönülő, sajátos funkcióval rendelkező intézményként kezeli. A modellek közös vonása ugyanakkor, hogy a követelés későbbi kielégítésének veszélyeztetettségére reagálnak, és a kielégítési végrehajtást megelőzően kívánják megőrizni a vagyoni fedezetet. Véleményem szerint a feltárt különbségek oka főként az eltérő jogfejlődésben, a jogcsaládi sajátosságokban, valamint a változatos jogi hagyományokban keresendő.

- Ötödik hipotézis: ***A számlazárolási rendelet valódi egyensúlyt teremt a hitelezőnek a követelés kielégítéséhez fűződő, továbbá az adós azon érdeke között, hogy az eljárás lefolytatása során vele szemben ne kerüljön sor visszaélésekre.***

Vizsgálataim eredményei azt mutatják, hogy ezen hipotézisem beigazolódott. Álláspontom szerint a számlazárolási rendelet kiemelkedő figyelmet fordít az adós már-már szinte elnyomottnak ható, kiszolgáltatott helyzetére, és nagy hangsúlyt fektet az adósvédelmi rendelkezések rendeletben való széleskörű megjelenítésére. A tárgyi hatály bizonyos jogterületeket kizár a számlazárolási végzés alkalmazásának köréből, ezáltal igénybevételét meglehetősen szűkre szabja és korlátozza, ami az adósnak kedvezhet. A hitelező végrehajtható bírósági határozat, perbeli egyezség vagy közokirat hiányában fennálló bizonyítási kötelezettsége szintén az adós védelmét garantálja, hiszen ennek keretei között a hitelezőnek bizonyítania szükséges, hogy jók az esélyei arra nézve, hogy rá kedvező döntés születik majd, amely az adós fizetési kötelezettségét írja elő. Ehhez a helyzethez kapcsolódhat még a hitelező kötelező biztosítéknyújtása is, amely eszköz képes arra, hogy egyrészt gátat szabjon az alaptalan kérelmek előterjesztésének, másrészt megakadályozza az adós gazdasági ellehetetlenülését is. E körben az is hangsúlyozandó, hogy ugyanazon követelés tárgyában a hitelezőnek csupán egyetlen lehetősége nyílik az adóssal szemben számlazárolási végzés kérelmezésére, amely, ha a hitelezőre nem hat kedvezően (tehát elutasító határozattal végződik és az esetleges fellebbezés sem zárul eredményesen), az uniós jog előtt számlazárolás érvényesítését az adósra nézve már nem kezdeményezheti. Az a tény, miszerint a

számlainformációk beszerzésére irányuló megkeresést követően a bíróság tudomására jutott banktitkok nem adhatóak ki a hitelező részére, szintén adósvédelmi biztosítékként könyvelhető el, mint ahogyan az is, hogy a zárolandó összeget meghaladóan zárolt pénzeszközök felszabadítását a hitelezőnek 3 munkanapos határidőn belül kezdeményeznie kell. Továbbá, meglátásom szerint, a rendelet talán legrelevánsabb adósvédelmi eszköze az adós rendelkezésére álló, széleskörű jogorvoslati rendszerben nyilvánul meg. Hiszen az adós a számlazárolási végzéssel és annak végrehajtásával szemben is fellebbezést terjeszthet elő: míg a végzés kapcsán a rendeletben meghatározott feltételek esetén a módosítását és visszavonását, addig a másik oldalon a végrehajtás korlátozását és megszüntetését kérelmezheti. Tekintettel arra, hogy számos, az adós védelmét garantáló szabály került a rendeletbe iktatásra, a szabályozás alkalmas arra, hogy a hitelező kezében lévő, felettébb szigorú eszközökkel szemben megfelelő védelemben részesítse mind magát az adóst, mind pedig vagyontárgyait és vagyoni helyzetét.

IV. Publikációk jegyzéke

- **Móricz Aliz:** Biztosítási intézkedés a magyar végrehajtási eljárásban. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022/1. 249-266. o.
- **Móricz Aliz:** Gondolatok a biztosítási intézkedés és az ideiglenes intézkedés elhatárolásáról. In: **Jámborné Róth Erika (szerk.):** *Doktoranduszok fóruma, 2021*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2022. 67-70. o.
- **Móricz Aliz:** A biztosítási intézkedés jogintézményének főbb sarokpontjai az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Fontes Iuris*, 2023/2-4. 71-80. o.
- **Móricz Aliz – Erdős Éva:** A biztosítási intézkedés szerepe az adóvégrehajtási eljárásban. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2023/2. 31-49. o.
- **Móricz Aliz – Darai Péter:** Az adóvégrehajtás térülési rátájával kapcsolatos összefüggések. In: *Gazdaság és Jog*, 2025/7-8. 45-54. o.
- **Móricz, Aliz:** Dogmatic issues of security measures in judicial enforcement. In: *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium – Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2025/2. p. 183-206.
- **Móricz, Aliz:** Differences and similarities between security measures in judicial and tax enforcement proceedings. In: *Debreceni Jogi Műhely*, 2025/3-4. p. 157-184.
- **Móricz Aliz – Kaposvári Lóránt:** Gondolatok az ideiglenes biztosítási intézkedés elrendeléséről. In: *Adóvilág*. https://adovilag.hu/2025/12/05/gondolatok-az-ideiglenes-biztositasi-intezkedes-elrendeleserol
- **Móricz, Aliz:** The past and the present of security measures in tax enforcement proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*, 2025/2. p. 183-206.
- **Móricz, Aliz:** Security measures in judicial enforcement and criminal proceedings. In: *Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica*. 2026/1. (megjelenés alatt)
- **Móricz, Aliz:** Security measures in the European Union: issues of the account preservation order, with particular regard to the Hungarian legislation. *Austrian Law Journal*. (megjelenés alatt)